

"Het is goed voor een mensch, dat hij het juk in zijn jeugd draagt". Onze jongens en meisjes moeten leeren sleg te werken, flink aan te pakken.

Alle dingen, die hun hand vindt om te doen, moeten ze doen met alle macht.

Weest U er toch dankbaar voor, als Uw kind zich moet inspannen voor zijn werk. Dat heeft betekenis voor het verdere leven.

Ik denk hierbij aan verscheidene van mijn leerlingen en oud-leerlingen, die zich met steeds onverdroten ijver hebben gegeven aan de vervulling van de voor hen zware taak. Dank zij den zegen, dien ze hierop ontvangen, komen ze er... al is het dikwijls op 't kantje, in mijn hart blijft ook, na hun vertrek van de school, de herinnering aan hen bewaard als van jonge menschen voor wie ik groot respect heb.

Dr Gunning schreef onlangs in Pniël een stukje over de wiskunde: heel oppervlakkig en heel smalend. Allerlei liefelijkjes wordt daarin van de wiskunde gezegd: „Mijn leven lang heb ik met mathesis, algebra en dergelijke kwellingen te kampen gehad... Eerst mijn zoon en nu weer mijn kleinkinderen moeten met die rampzalige plagerij tobben... Ik voor mij heb nooit andere gevolgen dan zenuw-verslapping of zenuw-overprikkeling en verknooing ervan gezien. God zij den tallozen stakkers nabij, die dit vak moeten beoefenen met een immer-latente verwensching in hun ziel!"

Dat is zwaar geschut! Te zwaar! zoodat ik wil opmerken, dat het ook voor Dr Gunning geldt, dat hij Gods naam niet tot ijdelheid zal opheffen.

Toch kan ik me voorstellen, dat deze philippica van den gevierden Gunning bij velen weerklank gevonden heeft, mogelijk ook wel onder de ouders, die dezen avond hier tegenwoordig zijn.

Met het oog hierop heb ik dan ook de keuze van mijn onderwerp bepaald. Ik hoop, dat we aan het einde van dezen avond tot een andere conclusie komen, dan die Dr Gunning de eenig juiste acht: Schaf het vak maar af.

Is de wiskunde werkelijk zoo'n kwelling voor onze leerlingen? 'kVraag niet, of ze het vak nu werkelijk zoo moeilijk vinden, neen: is het ze een kwelling?

En dan meen ik te mogen constateeren, dat dit tegenwoordig lang niet meer zoo het geval is als vroeger. Althans op onze school ervaren we telkens weer, dat onze leerlingen (ofschoon ze zwak zijn in de wiskunde) er in 't geheel niet vijandig tegenover staan. Ze vinden het zelfs wel „fijn".

We moeten dit toeschrijven aan de verbeterde methode, die zich meer dan vroeger het geval was, aansluit aan de eischen, die aan den jeugdigen en onrijpen leerling kunnen gesteld worden. De strenge deductieve methode is al lang verlaten, en meer en meer geeft men zich rekenschap van wat de psychologie ons leert. Een beroep op de toestanden, die er tijdens de jeugd van Dr Gunning heersten, kunnen we dus al dadelijk, als niet geldend voor den tegenwoordigen toestand, desavoueren.

Laat U in dit opzicht niet maar zoo dadelijk van de kook brengen, maar houd een open oog voor wat er te waardeeren valt. Vergelijk U, om eens een enkel punt te noemen, de verzorging van onze tegenwoordig gebruikte leerboeken eens met die van voor 30 jaar. En dan zult U een belangrijke verbetering constateeren.

Ja maar, zult ge zeggen: Onze kinderen vinden die wiskunde toch wel heel moeilijk.

Ja, dat is waar! En dat is een goed ding! Loopen leeren is ook moeilijk. Hoeveel builen en schrammen hebben onze kleine penters daarbij opgelopen. Maar dat kleine moedige ding staat telkens weer op en probeert het opnieuw. Zie eens

in deze sagen (van schepping, paradijs, zondvloed, torenbouw) belangrijke Egyptische invloeden op samenstelling en wijze van voorstellen. Straks zullen we eenige van zijn voorbeelden weergeven.

Eerst echter lasseten we hier den korten inhoud van het slot van zijn inleiding in. Yahuda doet daar een buitengewoon belangrijke belofte. Hij zegt n.l., dat hij reeds hier bij de verschijning van dit eerste boek kan vaststellen, dat dezelfde veelvuldigheid van Egyptische elementen ook in de overige (in een nog te verschijnen tweede boek behandelde) deelen van den Pentateuch zich vertoont. Dat echter hier (dus in de deelen van den Pentateuch, die de woestijnreis behandelen) naast de Egyptische elementen nieuwe optreden, waarin een ander, niet-Egyptisch milieu wordt weerspiegeld. Bij een nauwkeurige schifting en scheiding der taalkundige eigenaardigheden in vele deelen van Numeri, vooral echter in Deuteronomium, die naar eigen verklaring ontstaan zijn tijdens de omzwerving op het Sinaitische eiland en in de woestijn tot dicht bij den Jordaan, ontmoet men vele woorden en uitdrukkingen, die ontleend moeten zijn aan die volkeren en stammen, met welke de Israëlieten in die streken in aanraking kwamen. Dat blijkt daaruit, dat die uitdrukkingen eenzijdig speciaal in dit deel van den Pentateuch voor-

aan zijn gezichtje hoe hij zich inspannt. Hij wil het leeren... en hij komt er.

En als we nu verstandige ouders zijn laten we hem hierin begaan en gebruiken niet meer den ouderwetischen leiband. We genieten van dit zelfstandig worden van den jongen mensch, van den overwinningskreet, dien hij uit. En beklagen hem niet al te zeer, als hij eens valt of zich stoot.

Maar als het gaat om den geestelijken groei onzer kinderen, dan doen we dikwijls juist andersom. Dan beklagen we hen over elke teleurstelling en zeggen, dat het ook eigenlijk te moeilijk voor hen is. „Die nare wiskunde ook! Dat is niets voor je, stakkerd. Wat zal het fijn zijn, als je daar eens vast bent. 't Is heel niet erg, hoor, als je er niets van terecht brengt."

Hebt U er wel eens over nagedacht, hoe funest zulke opmerkingen zijn voor Uw kind: ze verlammen alle energie. En ze gaan uit van een geheel verkeerd kijk op de kinderpsyché. Een kind doet graag iets, wat moeilijk is. Ze vinden het fijn, als ze dan wat bereiken. En de school heeft hen hierin den weg te wijzen.

Ik zeg niet, dat de school ervoor heeft te zorgen, dat alle leerlingen in 5 jaar slagen voor het eind-examen met een 10 voor wiskunde. Dat is heel wat anders. En volstrekt niet gewenscht. We hebben de taak, die God ons geeft te volbrengen met den inzet van onze gansche persoonlijkheid, niet om eer of voordeel, maar omdat God het van ons eischt: ziende op het gebod, blind in de toekomst.

En zoo kunnen we dankbaar zijn, al hebben we maar één talent ontvangen, omdat de noodzakelijkheid van hard te werken vanzelf zich aan ons opdringt. En de leeraar voor de klas heeft ervoor te zorgen, dat ook bij ongunstig resultaat de leerling den moed erin houdt, en zijn werk blijft zien als een tank van Godswegen. En dat kan! Hoe is het anders te verklaren, dat zoovelen, die worstelen met de wiskunde, toch steeds vol ijver zich aan het opgegeven werk zetten. Ondanks alle teleurstellingen doen ze het met liefde. Zoo wordt de leerling gevormd en mogen we verwachten, dat hij eenmaal op eigen beenen staande zijn plaats op aarde, al is die dan ook een nederige, met eere zal innemen.

(Wordt vervolgd.)

Amsterdam.

A. J. DREWES B.Fm.



„Pasmunt niet meer gangbaar in Nederland".

Onder dit opschrift schreef Dr Keizer in de „Gold. Kerkbode" dit interessante artikel:

Dit opschrift moet ik tusschen aanhalingsteekens zetten, omdat het een bekend en tevens een berucht historisch woord is. Het dateert uit een der meest droeve periodes uit de geschiedenis van ons volk der vorige eeuw; toen „Holland op zijn smalst" was; uit de eerste jaren der landverhuizing naar Amerika, toen hier geen brood was te verdienen en geen vrijheid van godsdienstoefening en van christelijk onderwijs door een tamelijk talrijk volksdeel was te verkrijgen, of althans niet, zonder dat daaraan groote belommering werd in den weg gelegd.

Naar deze periode van onze geschiedenis werd ik teruggeleid door de mededeeling, dat op den „Kamperschooldag" onder anderen ook kon worden verwacht de gezant van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, bij ons Hof geaccrediteerd, de reeds nu onder onze menschen populaire heer Diekema. Deze gezant is een afstammeling van die landverhuizers, die zoo marquant door een kapitein van een landverhuizerschip werden gekwalificeerd als lieden, waarop men in Nederland geen prijs meer stelde, die men

komen en niet in een vroeger deel of in andere Bijbelsche boeken; anderzijds zijn die woorden en uitdrukkingen slechts eigen aan de taal van de bedouïenstammen der genoemde streken. Dat zulke taalkundige elementen op overoude tijden kunnen teruggaan, is te concludeeren uit de vastheid der zeden en levensomstandigheden onder de bewoners der woestijn, die heden nog dezelfde zijn als duizenden jaren geleden. En juist de omstandigheid, dat het woorden en uitdrukkingen betreft, die en in den Pentateuch reeds gevonden worden en slechts eigen zijn aan de taal der bedouïenstammen van het Sinaitische eiland en van het Oost-Jordaanland, is reeds op zichzelf een sterke aanwijzing voor hun hoogen ouderdom en voor hun verband met elkaar.

Zelden we gevoelen, toen we spraken van een buitengewoon belangrijke belofte? Inderdaad, met groote belangstelling zien velen, die zich wijden aan de studie van het Oude Testament, de verschijning van Yahuda's tweede boek of deel tegemoet!

Wij houden ons nu weer bezig niet met wat Yahuda belooft, maar met wat hij geeft. Hij stelt dus in de tweede plaats aan de orde de sagen van den voortijd in Genesis. Dat, wat hij noemt: „uit de zogenaamde vóór-Egyptische periode in den Pentateuch."

niet meer kon gebruiken. De overlevering toch deelt ons mede, dat de kapitein van een schip met landverhuizers, gevraagd door een passeerend engelsch schip wat hij aan boord had, seinde: „pasmunt niet meer gangbaar in Nederland". Dit woord is haast tot een geveugeld woord geworden. Het teekent bijzonder juist, hoe het liberale Nederland in die dagen dacht over „fijnen" en „kokaianen", waarmede vooral in het Noorden van het land de afgescheidenen werden genoemd naar den vader der afscheiding Hendrik de Cock.

Een ongezoekt bewijs hoe de liberalen die dagen dachten over de finen werd gegeven door den bekenden Drentschen liberalen staatsman Mr Harm Smeenge. Op zijn vijf-en-zeventigsten verjaardag werd hij o.a. geïnterviewd door mevrouw van Hallen van Embden. Haar gesprek met den ouden staatsman deelde zij mede in den loop van 't jaar 1927 in de „Telegraaf". Mr Smeenge heeft toen het een en ander van zijn levensloop verteld, ook deed hij een enkele greep uit zijn jeugd, waarnaar kon blijken, in welk milieu hij was opgevoed. Hij deelt dan van zijn vader mede, dat hij koopman was, niet vermogend, maar hij kon zich „bewegen". Hij was de liberale beginselen toegedaan. Hij bedoelde daarmede, wat men in die dagen vooral van rechtzinnige zijde op kerkelijk gebied liberaal noemde. Men noemde het ook vrijzinnig. Hij, de vader, was niet tegen de kerk gericht, zoo verzekerde de zoon; neen daar vond hij stichting. Maar hij had „'t land aan de finen": de „kokaianen". 't Is wel opmerkelijk, dat een oud staatsman, nog wel lid van de Eerste Kamer, er groot op schijnt te gaan, dat zijn ouders 't land hadden aan de finen. Dat ze zelf niet finen waren, zie dat kan men zoo maar niet worden, maar van zijn brave ouders, die zelf die woorden niet meer nader kunnen verklaren, na meer dan een halve eeuw te vertellen, dat ze het land hadden aan anderzins brave menschen, enkel omdat ze finen waren, dat is wel wat grof en dat teekent de geestesgesteldheid van Mr Harm Smeenge.

Er zat, zoo 't schijnt, nog heel wat van die mentaliteit in hem en kroop het bloed nog waar 't niet gaan kon. Die finen van Drente, die de koopman Smeenge niet kon zetten en waarmede hij stellig wel in aanraking zal zijn gekomen, of van wie hij in allen gevallen wel het een en ander zal geweten hebben van hooren en zeggen, waren niet de slechtste Drenten, op welk burgerschap Mr Harm nog al groot gaat. Meister Albert en zijn zonen, de familie Kok uit Dwingelo, kwam nog al eens in Meppel en werd later inheemsch in Hoogeveen. Ik durf vrij vermoeden dat die uit hoofde van hun gedragingen als burgers den koopman Smeenge geen gegronde redenen zullen hebben gegeven het land aan hen te hebben gehad. Die vijandige gezindheid zal wel gesproken zijn uit de gemoeidagesteldheid van den braven Drentenaar.

Het was mede deze gezindheid, die van Noord tot Zuid tot openbaring en uiting kwam als de gelegenheid zich maar voordeed, die het den toenmaligen afgescheidenen zoo benauid maakte, dat zij zonnen op landverhuizing.

Daar kwam nog een zwaar wegend element bij. De maatschappelijke omstandigheden in den lande waren uiterst slecht. Een aardappelziekte en misgewas deden hongersnood ontstaan. Men ging met den bedelnap rond. Tijdpreken uit die jaren schetsen ons den benarden toestand. Vooral het jaar 1845 was een bang jaar geweest. Bij algemeene verarming, als gevolg van den kwijnenden toestand in handel en bedrijf, kwam nog de aardappelziekte. Dit gewas was het hoofdvoedsel van het volk geworden. Mislukking was een volksramp! De burgerklasse was al blij als zij kon koopen, wat anders voor veevoeder werd gebruikt. Overal werd de openbare liefdadigheid te hulp geroepen. Toen zon men op landverhuizing. In Duitschland was deze beweging veel eerder aan den gang geraakt dan in ons land. Doch zij woei ook over naar deze gewesten. Vooral in den Achterhoek van Gelderland greep deze beweging honderden aan en wel in de eerste plaats uit den stand der werkloden en kleine burgers. In de kringen der afgescheidenen was de bodem zeer gunstig voor de gedachte te verhuizen en wel in de eerste plaats naar Amerika. De pelgrimvaders waren voorgaan; de menschen, die vrijheid van godsdienst zochten. Nog hadden de af-

Eerst vergelijkt hij die „sagen" met de Assyrisch-Babylonische teksten, die voor vergelijking in aanmerking komen. Deze vergelijking brengt het opvallende feit aan den dag, dat de taal der „Genesis-sagen" een uiterst geringe verwantschap met de taal der Assyrisch-Babylonische mythen vertoont. Dit is een argument tegen de Assyriologische of (wil men) Pan-Babylonische stelling (zie over dit Pan-Babylonisme ons eerste artikel). Yahuda beweert zelfs, dat de van het Assyrisch-Babylonisch verschillende elementen de meeste en opvallendste zijn. Hij probeert nu die afwijkende, dus in het Assyrisch-Babylonisch niet weer te vinden, elementen, af te leiden uit het Egyptisch milieu. Hij wil aantoonen, hoe diep de „Genesis-sagen" in den vorm, waarin we ze aantreffen in den Pentateuch, van Egyptische voorstellingen zijn doordrongen en beheerscht worden door de daarmee samenhangende wijzen van uitdrukking.

Deft.

Dr W. H. GISPEN.

1) A. S. Yahuda, Die Sprache des Pentateuch in ihren Beziehungen zum Aegyptischen (Erstes Buch, Berlin und Leipzig, Walter de Gruyter & Co. 1929).

2) Voor wie meer omtrent deze kwestie wil weten verwijs ik naar Dr G. Ch. Anders, De geschiedschrijving in het Oude Testament (reeds bij de 48e herdenking der stichting van de Vrije Universiteit te Amsterdam op 20 Oct. 1928, uitgave van J. H. Kok te Kampen).

Lezers v
die met
blad ont
FAMIL
ter plas

ELECTR.
H. J. KUI
Compl
Kamer- ei
Vitrin
Werkplaat
Kantoor
T.

och deelt
het land-
engelsch
samen
nd". Dit
geworden.
Nederland
ksinnen",
land de
naar den
er dagen
den be-
Harm
verjaardag
an Italia-
staatsman
27 in de
en ander
en enkele
in welk
zijn vader
maar hij
beginselen
on in die
kelijk
het ook
kerk ge-
vond hij
fijnen";
dat een
Kamer
tland
waren, zie
van zijn
eer nader
eeuw te
zins brave
s wel wat
van Mr

die men-
aar 't niet
koopman
stellig wel
ij in allen
ebben van
Drenten,
root gaat.
milie Kok
d en word
vermoeden
la burgers
nen zullen
den gehad.
zijn uit de
enaar.

Noord tot
de gelegen-
maligen
zij zonnen

ent bij. De
lande wa-
misgewas
et den be-
heten ons
15 was een
ng, als ge-
el en be-
gewas was
Mislukking
al bij als
er werd ge-
heid te hulp
uizing. In
er aan den
el ook over
erhoek van
en aan en
werkladen
ascheiden
hte te ver-
merika. De
aschen, die
den de af-

Assyrisch-
ng in aan-
gt het op-
r „Genesis-
ap met de
a vertoont.
ogische of
e over di
huda be-
abylonisch
pvalendste
us in het
on, elemen-
en. Hij wil
n" in den
Penitentie-
drongen en
samenhan-

GISPEN.

uch in ihren
Berlin und

et weten vor-
hedachrijving
rdening der
a op 20 Oct.

gescheidenen geen onbelemmerde vrijheid van gods-
dienst; zelfs in het jaar '46 werd nog een vonnis ge-
veld en Mevrouw Zeelt van Baambrugge ver-
oordeeld tot een geldboete wegens het houden van
godsdiensttoefening. Voorts drukte de openlijke smaad,
waarmede in stad en dorp de afgescheidenen werden
gesmaad, aan anderen werd het werk opgezegd en
derden werden getroffen in hun nering; deze plage-
rijen, thans nog in praktijk gebracht in enkele dorpen,
waar de „doleerenden" tot voor korten tijd nog niet tot
korkformatie waren gekomen, werden toen nog schier
door alle kleine en groote bazen als druk uitgeoefend
op de fijnen en koksianen, waaraan de verlichte libe-
ralen zoo duchtig het land hadden. Voor deze lieden
was Amerika het land waar brood was te verdienen
en vrijheid te genieten.

Zeer opmerkelijk is, dat van den kant van de plagers
nu het verzet komt tegen de landverhuizing. Ik las
preekjes en brochures tegen de landverhuizing van
liberale dominees. Zoo iets dwaas kan men zich haast
niet indenken. 't Ging hierbij den gang als bij het
opzeggen van het lidmaatschap der kerk. De liberale
synode maakte het den gereformeerden haast niet
doenlijk om te blijven in de kerk en toch mocht men
in de eerste tijden het lidmaatschap niet opzeggen.
Zoo maakten de toestanden en het liberaal regime in
staat en kerk het den afgescheidenen zeer moeilijk
en verdrietig, doch voor landverhuizing was men ook
weer niet en die bevorderen wilde men niet, dan
ja — naar enkele eilanden in Indië. Echter onze men-
schen doorzagen heel goed, dat ze dan van den regen
in den drup kwamen, immers zij zouden dan toch
blijven onder eenzelfde fijnen hatende regeering in
staat en kerk.

Aan twee mannen in Arnhem komt de eere toe
dat zij, nadat de Heere aan hen daarvoor 'toog had
geopend, de landverhuizing naar Amerika hebben
bevorderd, neen! veel eer geleid en geregeld; deze beide
mannen waren de zwagers Brummelkamp en van
Raalte. Aan de geschiedenis van de landverhuizing
zullen hunne namen zeer eng verbonden blijven. In
deze geschiedenis namen de afgescheidenen een
grootte, de grootste, doch ook de moeilijk-
ste plaats in. 't Is iets wat den huidige gezant van
Amerika eert, dat hij zoo helder zich rekenschap
geeft van de betekenis der landverhuizing en vooral
ook zich klaar uitsprekt inzake de plaats die de
afgescheidenen daarin van den aanvang hebben in-
genomen. 't Geeft ook een goeden kijk op het karakter
van dezen hoogen waardigheidsbekleeder, dat hij niet
verzwijgt, dat die afgescheidenen als het ware zijn
uitgeweken, door een onghartig liberalisme hier eerst
vervolgd en daarna gedrukt. Dat dit het kroost dier
bekrompene, zich wanende en noemende verlichten,
niet aangenaam is, spreekt van zelf; zij waren alleen
onpolitiek genoeg dat ook te laten merken. Echter de
gezant van Amerika, nazaat van een in zijn soort
heldengeslacht, laat zich niet beïnvloeden noch in-
timideeren en het ligt in de gedragslijn van den aan-
vang van zijn komst alhier, dat hij de uitnodiging,
om op den Schooldag te Kampen te zijn en te spreken,
aannam. De waardigheidsbekleeder van het groote
land met wijde horisonten en grooten vrijheidszin
toont zich ook door zulke daden een waardig vertegen-
woordiger van een volk vrij van „smalligheden".

Over Ihrhove.

We leven er vrij dicht bij; toch weten we er betrek-
kelijk weinig van. Ik dacht, dat onderstaand artikel
van Ds D. v. Dijk in de „Gron. Kerkbode" algemeene
aandacht verdiende.

Pinkstermaandag heb ik het genoegen gehad te
mogen spreken op een zondagsdag te Ihrhove.

De kerkelijke beweging, die 1834 een aanvang nam
in Ulrum, en vandaar uit zich voorplantte door heel
ons land, heeft ook nog in de kerkelijke wateren aan
de overzijde der Duitse grens eenige beroering
verwekt.

Vrucht van die beroering is geweest, dat er in
Oost-Friesland en in de Graafschap Bentheim enkele
kerken en kerkjes tot openbaring zijn gekomen, los
van de officiële kerk, de z.g.n. Reformierte Kirche.
Deze kerken dragen nu den naam: „Oud-Gerefor-
meerde Kerken in Pruiss".

Deze naam kan voor ons, Nederlanders, eenig mis-
verstand wekken. Als wij den naam „Oud-Gerefor-
meerd" hooren, dan denken wij daarmee aan de ker-
ken, waarin Ds Kersten de leidende figuur is, de
kerken, waarin het zuivere gereformeerde goud zoo
droevig is verdonkerd door allerlei mysticisme en
lijdelijkheid. Maar met een dergelijke richting heb-
ben de Oud-Gereformeerden in Pruiss niets te ma-
ken. Zij kunnen zich niet Gereformerd (Reformiert)
noemen, omdat de officiële kerk, waarvan zij zich
hebben losgemaakt, ook Gereformerd (Reformiert)
heet.

Daarom moeten zij aan dat „Gereformerd" wel iets
toevoegen. Daarvoor kozen ze het woordje „oud", om
daarmee uit te drukken, dat zij wenschten terug te
keeren tot de oorspronkelijke Gereformeerde leer en
kerkregeling.

De Oud-Gereformeerden in Duitschland vertoonen
in alles precies hetzelfde type als wij Gereformeerden
hier in Nederland.

Dat kan hieruit blijken, dat al jaren, jaren lang,
telkens domine's uit onze kerken een van die Oud-
Gereformeerde kerken hebben gediend.

Ik noem maar enkele namen.

Onder de dienaars, die h.v. hebben gediend de
kerk van Emlichheim vind ik:

Ds Moolhuizen (later in Beilen), Ds Visscher, Ds
Bakker (later in Emmen), Ds Bouma (Middelburg), Ds
de Groot (Wangwerd a.d. Streek), Ds Uytendoude, Ds
Heersink; en nu staat daar Ds Gondappel.

Ds Inzerink uit Zuidwolde heeft vroeger gestaan
in een andere van die kerken, n.l. in Wilsom. Altijd
bestond er dus tusschen onze Gereformeerde Kerken
en de Oud-Gereformeerde Kerken over de grens wel
correspondentie.

Maar nauwer is de band aangehaald in 1923, toen
door de Generale Synode te Utrecht de Oud-Gerefor-
meerde Kerken in Duitschland werden opgenomen in
het kerkverband onze kerken, met de rechten eener
Particuliere Synode.

Sindsdien zenden deze kerken hun afgevaardigden
naar onze Generale Synode.

In het zendingswerk arbeiden ze samen met de
kerken der drie Noordelijke Provinciën.

Zelf vormen ze twee classes; de classis Oost-Fries-
land en de classis Bentheim, die saam weer vormen
de „algemeene classis"; hetzelfde, wat wij hier noe-
men „Particuliere Synode".

Zoo ligt daar dus feitelijk een stuk onze Gerefor-
meerde Kerken over de grenzen in dat groote Duitse-
land. Zij behooren bij ons; en toch de „grenzen" lig-
gen er tusschen. En die grenzen hebben sedert den
grooten oorlog nog meer betekenis dan vóór dien
tijd. De scheiding is scherper geworden.

Werd vroeger in de streken waar deze Oud-Gerefor-
meerde Kerken liggen nog veel Nederlandsch gespro-
ken, ook in den eeredienst, dat wordt al minder.
Ik meen, dat alleen in Emlichheim (even achter Koe-
vorden) nog Nederlandsch wordt gesproken.

Vandaar dat deze kerken in het gewone leven al
verder van ons komen af te staan en daarom al meer
vereenzamen.

Zeker, sedert 1923 leven zij kerkelijk met ons mee.
Dat maakt dat er band gevoeld wordt.

Ook studeeren, wat het Theologisch gedeelte der
opleiding betreft, de a.s. predikanten in Nederland,
waardoor eveneens de band wordt aangehouden en
versterkt.

Maar in 't gewone leven liggen ze daar, die kerken,
zoo vereenzaamd in dat groote Duitschland. Op dit
oogenblik zijn er 13 kerken met saam ruim 4000
zielen. Wat betekent zoo'n klein getal op die mach-
tige menigte van Duitschers. En groei is er feitelijk
niet. Wel is er in de Reformierte Kirchen in Duitsch-
land eenige opwaking, maar het schijnt, dat deze en-
kele kerken, waarvan 't meerendeel klein en arm is,
weinig indruk maken, dat hun voorbeeld, van in
den weg Gods zich vrij te maken, weinig tot na-
volging prikkelt. De Afscheiding is o zoo klein ge-
heven en het schijnt, dat er weinig kans bestaat op
een nieuwe actie tot vrijmaking der kerk.

Wat moeilijk is het leven en werken in zulke
kerken. Wat hebben wij hier in Nederland dan toch
veel voor.

En nu is dit mijn bedoeling met dit schrijven,
dat wij wat meer aan die broeders en zusters over
de grenzen mochten gaan denken, met hen meelevende
en voor hen biddende.

Pinkstermaandag was ik daar in Ihrhove.

Wat was 't daar goed te zijn.

Mij dacht, ik kon zoo merken, dat de broeders en
zusters daar met veel minder tevreden zijn dan wij
hier. Het was maar zoo'n eenvoudige samenkomst.
Een paar sprekers en een paar stukjes van een
zangvereniging; en toch, wat was dat kerkje vol, on-
danks de warmte.

Zij zijn zoo blij, dat zij mee kunnen doen, dat door
saamwerking met ons de horizon zich wat heeft
kunnen uitbreiden.

Vooral voor de predikanten moet dat dunkt me
wel eens een drukkend gevoel geven, dat hun ar-
beid binnen zoo enge grenzen ligt opgesloten.

Want heusch, zij zijn niet minder dan wij hier.

Ds Lenderink van Ihrhove, in wiens vriendelijke
pastorie ik een oogenblik mocht vertoeven, is een
flinke, energieke jonge domine.

Domine Husmann van Bunde, met wien ik mocht
saamspreken, is toch heusch niet de eerste, de beste;
een begaafd man, die in onze kerken een goede plaats
zou hebben.

Hoe aangenaam was het mij daarom ook voor hen
om daar eens met die mannen als collega te kunnen
verkeeren, om zoo ook in hun hart het gevoel te wek-
ken, dat zij niet alleen staan, dat zij staan met ons
hier in Nederland in één rij, al ligt het ook in Gods
bestel, dat hun levenstaak zijn begrenzing vindt in
dat kleine getal kerken.

Nog eens, wat was 't me goed daar te zijn. De na-
tuur was zoo mooi in het lommerrijke dorp op dien

zonnigen feestdag.

En des avonds toen ik mocht aanschikken op een
boerderij aan de groote uittrektafel, waar heel de
familie uit de omstreken saam was gekomen voor
de gelegenheid van het Zondagsfeest, waar de domine
van het dorp mee aanzat, toen was het mij, terwijl het
avondlicht door de vensters viel, alsof ik terugge-
gleden was naar vroeger dagen toen op de dorpen het
patriarchale leven nog heerschte, en de moderne tijd
nog niet alles van zijn rust had beroofd.

En toch was het in Duitschland, en toch zaten er
aan tafel twee jonge mannen, die in den grooten
oorlog gewond waren geweest, en één, die den donder
van den strijd zoo had meegemaakt, dat hij bij een
stormaanval van 120 man slechts 9 zag terugkeeren.

God geve dat, zooals die familie daar aanzat in
ouderwetsche rust, temidden van een groot modern
land, zich ook de kerken daar temidden van een
wereld van ongelof, het oude, beproefde geloof mogen
behouden en den zoeten vrede, die van dat geloof
vrucht is.

De Heere zij met onze broeders en zusters daar-
ginds.

J. W.



GEREFORMEERDE KERKEN.

Dringt te:
Oost- en West Souburg: J. v. Dijk te Duurswoude, A. J.
Noordewier te Westerboek en J. M. Spier te Dussen.

Tweetal te:
Dwingeloo: P. M. Veldhuizen te Paesens en H. Zandbergen,
cand. te Enschedé.

Beroepen te:
Harlingen: J. H. Staal te Garrelswaer.
Brounisse: H. Zandbergen, cand. te Enschedé.
Urk: D. v. Enk te Zwelloo.

Aangenomen naar:
Alkmaar (2e beroep): C. van Meijenfeld te Feijenoord (R'dam).
Culemborg: H. M. Ploeger te Appelscha.

Bedankt voor:
Kollum: C. W. Keur te Oudewater.
Oude- en Nieuwe Wetering: R. J. v. d. Meulen te Hammiden.

Intrede te:
Assen: B. A. Bos, Tekst Jes. 6:1-8.

Jubilea.
9 Juli: J. H. Beumee te Tweede Exloermond, 25 jaar.

Eere-doctoraten V. U.
De Senaat der Vrije Universiteit te Amsterdam heeft be-
sloten ter gelegenheid van de herdenking van het vijftig-
jarig bestaan der Universiteit de volgende eere-doctoraten
te verlenen: aan Z. Exc. H. Colijn, te 's-Gravenhage, in
de Rechten, aan Prof. Dr. J. Sebestyen, te Budapest, Ds
D. Bakker, emeritus-predikant te Santpoort, en Ds J. C.
Rullmann, te Wassenaar, in de Godgeleerdheid.

Emeritaat.
Ds H. A. Dijkstra, predikant der Gerst. Kerk te Dierce
(Dr.), is voornemens tegen 1 November a.s. emeritaat aan
te vragen. Ds Dijkstra werd in 1883 pred. te Duurswoude
en dient sedert 1889 zijn tegenwoordige gemeente.

Candidaten tot den H. dienst.
De Classis Zutphen heeft in haar vergadering van 27
Juni praeparatoir gekannineerd en beroepbaar verklaard in
de Gerst. Kerken den heer J. Hartkamp, Sprongstraat 2 te
Zutphen. Cand. Hartkamp zal gaarne een eventueel beroep
in overweging nemen en de Kerken des Zondags dienen.

De Classis Breukelen der Gerst. Kerken heeft cand. E.
Möblich praeparatoir gekannineerd en niet algemeene slamen
beroepbaar verklaard. Hij wil de Kerken gaarne des Zon-
dags dienen en na 15 September een beroep in overweging
nemen. Zijn adres is: Talmstraat 10, Haarlem.

De heer P. B. Longkeek, Theol. cand. te Rotterdam, Ael-
brechtskade 86 c, is van heiden af bij de Gerst. Kerken
beroepbaar.

De heer A. Borajes te Schermerhorn, die met goed
succes zijn praeparatoir examen voor de classis Alkmaar
der Gerst. Kerken heeft afgelegd, verzoekt ons mede te
deelen, dat hij gaarne voor de gemeenten wil optreden, doch
een eventueel beroep niet voor 1 Sept. in overweging kan
nemen.

(SL)

„GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND".

Intrede te:
Arnhem: P. v. d. Vloed, Tekst Lukas 9:50 en Matth. 12:30a.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Tweetal te:
Rijnburg: A. H. Hillers te Enschedé en J. Hovius te
Nieuwe Pekela.

Beroepen te:
Vlaardingen: J. Jansen te Leiden.

GEREF. GEMEENTEN.

Tweetal te:
's-Gravenpolder: J. Franje te Barneveld en M. Hofman
te Krabbendijke.

Beroepen te:
Gouda: A. de Blois te Dirksland.

Bedankt voor:
Opheusden: J. Franje te Barneveld.

Lezers van „De Reformatie",
die met zoveel sympathie dit
blad ontvangen, wilt ook uw
FAMILIE-ADVERTENTIËN
ter plaatsing zenden. ::

ELECTR. MEUBELMAKERIJ
H. J. KUIJPERS, Den Haag
Complete Meubelbeering,
Kamer- en Winkelbetimmering
Vitruves, Radiokasten.
Werkplaats: Scheepersstraat 175
Kantoor: Boerenstraat 78
Telefoon 37647

VRAAGT
Zoete Spaansche Wijn f 1.-, f 1.30
Samos Wijn f 0.80, f 1.-, f 1.20
Portwijn f 1.20, f 1.50 en hooger
Alles per flesch.
Bisschopwijn - Boerenjongens
Likeuren - Advocaat.

C. BLOOT & ZOON
Kloksteeg 37 LEIDEN, Tel. 99.

W. H. DE GRUIJTER - DEN HAAG
Aannemer van Schilderwerken
Glaszener
Werkplaats: De Ruyterstraat 8a
Woning: De Ruyterstraat 10
Gironummer 84729
Telefoon 14527

ANTON BACH, Amsterdam
Johannes Verhulststraat 107
Tel. 28597, Gem. Giro B 3038

Aardappelen - Groenten
Binnen- en Buitenlandsch Fruit,
Primeurs - Conserven van
Hoogenstraten en Hero.

Amsterdamsche Drogisterij
Brinklaan 89 - BUSSUM - Telefoon 175
Wij maken voor U klaar ALLE
mogelijke Kruiden, Recepten, uit
onbeprijstelijk verschen aanvoer,
tegen billijke prijzen.
Beleefd aanbevelend, J. SLAAP.

BOEKHANDEL C. VERSLUIS Jr.
Heerenstraat 5, Rijswijk (Z.-H.)
Telefoon 18798

is ook
UW Boekhandel

HILVERSUM
Roekt U een Sjne Sigaar?
Of prefereert U een pijp?
Dan kunt U terecht bij
SIGAREN MAGAZIJN
„THE OLDSMOKER"
KERKSTRAAT 8 - HILVERSUM

W. J. KRUIS, ROTTERDAM
HANG 16
Tel. 13489 - Postch. en Giro 45360
Manden- en Rietfabrikant
LIGSTOLEN - SERREMEUBELN
WASCHMANDEN EN WIEGEN

ANTON J. MARKUS Jr.
WONINGINRICHTING.
v. Diemenstraat 219 - Den Haag
Tel. 36992

Meubelmakerij Stoffeerdery
Rotterdam H. KAPTEIN Tel. 43885
Blommersdijksebaan 34b
Compleete Meubelbeering, ook volgens tekening
Reparatie aan alle Meubelen
Vraagt prijs. Beslist eigen werk

ANTON VISSER, Den Haag
Telefoon 15058
Schoofstr. 4a, naast de vischbanken
LUXE VISCHBAKKERIJ.
Altijd versch Vischgebak.
Bel. aanbev.